

Viite

Maatalous- ja kalastusneuvosto 23.2.2026 Brysselissä

Maatalous- ja kalastusneuvosto kokoontuu 23.2.2026 Brysselissä. Suomea kokouksessa edustaa maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah.

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee vuoden 2027 jälkeisestä yhteisestä maatalouspolitiikasta. Suomi katsoo, että tukijärjestelmää tulisi aidosti yksinkertaistaa ja hallinnollista taakkaa keventää, jotta viljelijät voisivat nykyistä paremmin keskittyä ruoantuotantoon ja pitkäjänteiseen elinkeinotoiminnan kehittämiseen.

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee myös kertomuksesta hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevan direktiivin arvioinnista. Suomi näkee tärkeänä alkutuottajan sopimusaseman ja koko elintarvikeketjun tasapainon kehittämisen oikeudenmukaisempaan suuntaan.

Asialista:

MAATALOUS- JA KALASTUSNEUVOSTON KOKOUS 23.2.2026 BRYSSELISSÄ

Esityslistan hyväksyminen

(mahd.) A-kohtien hyväksyminen

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo (Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Lainsäädäntökäsittelyt

(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 16 artiklan 8 kohdan mukainen julkinen käsittely)

Vuoden 2027 jälkeistä yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat ehdotukset
Periaatekeskustelu

Muut kuin lainsäädäntöasiat

Kertomus hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä koskevan direktiivin arvioinnista
Komissio esittelee
Keskustelu

Muut asiat

p.m.: Ministerien lounaskeskustelu aiheesta ”Yhdistyneiden kansakuntien elintarvike- ja maatalousjärjestöä (FAO) koskevat EU:n strategiset painopisteet vuosiksi 2026 ja 2027”.

Maa- ja metsätalousministeriö

Perusmuistio

EU/894/2025-MMM-36

Muroma Hanna

13.2.2026

Yhteinen maatalouspolitiikka vuoden 2027 jälkeen - maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 23.2.2026

Eduskuntatunnus

U 55/2025 vp

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee vuoden 2027 jälkeisestä yhteisestä maatalouspolitiikasta kokouksessaan 23.2.2026. Keskustelu keskittyy tuleviin komission jäsenvaltioille antamiin suosituksiin. Maatalouden erityiskomitea valmisti keskustelua kokouksessaan 16.2.2026.

Suomen kanta

Suomen kannat yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen on muodostettu valtioneuvoston kirjelmässä U 55/2025 vp.

Suomi katsoo, että tukijärjestelmää tulisi aidosti yksinkertaistaa ja hallinnollista taakkaa keventää, jotta viljelijät voisivat nykyistä paremmin keskittyä ruoantuotantoon ja pitkäjänteiseen elinkeinotoiminnan kehittämiseen.

Suomi katsoo, että YMP:n uudistuksessa tulisi mahdollisimman konkreettisin vaikutuksin toteuttaa tavoitteita tukijärjestelmien yksinkertaistamisesta ja hallinnollisen taakan vähentämisestä. Suomi katsoo, että komission ehdottamia yksinkertaistamistoimia tulisi vahvistaa esitetystä.

Suomi näkee tärkeänä, että jäsenvaltioilla olisi tarpeeksi liikkumavaraa suunnitella kunkin jäsenvaltion kannalta tarkoituksenmukainen toimenpidekokonaisuus. Neuvottelujen tässä vaiheessa Suomen tavoitteena on, että osan ehdotetuista pakollisista elementeistä tulisi olla jäsenvaltioille vapaaehtoisia.

Pääasiallinen sisältö

Komission asetusehdotus

Komissio julkaisi 16.7.2025 ehdotuksen tulevaksi monivuotiseksi rahoituskehikseksi vuosille 2028–2034. Komissio ehdottaa rahoituskehiksen ja sen rakenteen merkittävää uudistamista. Komission 2028–2034 rahoituskauden ehdotuksessa korostetaan joustavuutta, yksinkertaisempia tukiohjelmia ja alueellisten tarpeiden parempaa huomioimista. Tavoitteena on yhdistää rahastoja, mukaan lukien YMP, ja luoda kumppanuussuunnitelmia, jotka vastaavat nykyistä paremmin paikallisiin tarpeisiin. Rahoituskehiksen julkaisun yhteydessä komissio julkaisi myös useita sektorikohtaisia lainsäädäntöehdotuksia, joihin sisältyy asetusehdotus yhteiselle maatalouspolitiikalle myönnettävän unionin tuen täytäntöönpanoedellytysten vahvistamisesta vuosiksi 2028-2034 (COM(2025) 560 final).

Asetusehdotus yhteisestä maatalouspolitiikasta (YMP-asetus)

YMP-asetusehdotuksen taustalla on komission 19.2.2025 antama tiedonanto maatalouden ja ruoan tulevaisuutta koskevasta visiosta (COM(2025) 75 final). Visiossa esitettiin tiekartta tuleville strategisille ehdotuksille maatalous- ja ruokasektorin vetovoiman parantamiseksi ja vakaan toimintaympäristön luomiseksi koko ruokaketjun toimijoille. Lisäksi visiossa hahmoteltiin tulevan yhteisen maatalouspolitiikan painopisteitä vuoden 2027 jälkeiselle ajalle.

Komission mukaan YMP:n erityispiirteiden vuoksi on perusteltua laatia yksinomaan maataloutta koskeva ehdotus osana vuosien 2028–2034 monivuotista rahoituskehystä koskevia lainsäädäntöehdotuksia. Komission mukaan ehdotus YMP-asetukseksi täydentää kumppanuusrahastoasetuksen yleisiä säännöksiä tarkemmilla säännöksillä, jotka koskevat yhteistä maatalouspolitiikkaa ja kumppanuussuunnitelmien maatalouslukua. Ehdotuksessa yhdistetään maataloustukirahasto ja maaseuturahasto. Tällä tavoitellaan parempia tuloksia kilpailukyvyssä, resilienssissä ja kestävyudessa. Yhdistäminen pyrkii lisäämään tehokkuutta ja hallinnon joustavuutta.

Komission ehdotuksen asetusrakenne poikkeaa aiemmista rahoituskausista, jolloin YMP:tä koskevat asiat ovat olleet pitkälti omissa asetuskokonaisuuksissaan. Kansallisen kumppanuussuunnitelman laatiminen olisi prosessina hyvinkin erilainen kuin YMP:n strategiasuunnitelman laatiminen nykyiselle rahoituskaudelle. Merkittävimmästä osasta kumppanuussuunnitelmakokonaisuutta säädetään kumppanuusrahastoasetuksessa. Yhteisen kansallisen kumppanuussuunnitelman laatiminen mahdollistaisi komission mukaan myös vahvemmat synergiat politiikkojen välillä, esimerkiksi antaen jäsenvaltioille paremmat valmiudet vastata maaseutualueiden haasteisiin kokonaisvaltaisemmalla tavalla.

Puheenjohtajavaltion tausta-asiakirja

Puheenjohtajavaltio on toimittanut maatalouden erityiskomitean ja maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelua varten asiakirjan 5875/26 koskien tulevien komission jäsenvaltioille antamien kansallisten suositusten laajuutta ja kohdentumista.

Tausta-asiakirjassa todetaan, että komission jäsenvaltioille antamat tulevat suositukset eivät ole laillisesti sitovia, vaan jäsenvaltioita ohjaavia elementtejä. Suositusten täytyisi olla tasapainoisia sen suhteen, että ne yhtäältä tarjoavat jäsenvaltioille selkeää ohjausta ja toisaalta antavat jäsenvaltioille tarpeeksi joustavuutta. Suositusten sisällön suhteen puheenjohtaja nostaa esiin kysymyksen siitä, tulisiko suositusten keskittyä yhteisen maatalouspolitiikan kontekstiin vai laajempaan NRP-kehykseen. Puheenjohtajavaltio painottaa, että suositukset tulee antaa hyvissä ajoin ja jäsenvaltioiden tulee olla tiiviisti niiden valmistelussa mukana.

Puheenjohtajavaltio on toimittanut seuraavat kysymykset maatalouden erityiskomitean ja maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelua varten:

Yhteisen maatalouspolitiikan kansallisia suosituksia koskien, kuinka arvioitte

Kohta 1) suositusten laajuutta ja luonnetta strategisena ohjausmekanismina yhteisen maatalouspolitiikan toimenpiteiden suunnittelua varten

Kohta 2) suositusten roolia ja suhdetta kokonaisvaltaiseen muiden maatalouteen ja maaseutualueisiin vaikuttavien toimenpiteiden politiikkasuunnitteluun kansallisten NRP-suunnitelmien alla

Kohta 3) suositusten aikajanaa ja jäsenvaltioiden osallisuutta prosessissa?

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalouden erityiskomitean ja maatalous- ja kalastusneuvoston valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaosto (EU18) 14.8.2025, 28.8.2025, 2.9.2025, 16.9.2025, 11.-12.9.2025 (kirjallinen menettely), 16.9.2025, 2.10.2025, 17.10.2025, 6.11.2025, 11.11.2025, 20.-21.11.2025 (kirjallinen menettely), 2.12.2025, 12.2.2026

EU-ministerivaliokunta 19.9.2025, 22.10.2025, 13.11.2025, 5.12.2025, 18.-20.2.2026 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Valtioneuvoston U-kirjelmä 20.11.2025 (U 55/2025 vp).

Maatalouden erityiskomitean ja maatalous- ja kalastusneuvoston valmistelu

Suuri valiokunta 19.9.2025, 24.10.2025, 14.11.2025, 5.12.2025, 20.2.2026

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Sanna-Helena Fallenius, MMM/EUKA, p. 0295 162 073, sanna-helena.fallenius@gov.fi

Neuvotteleva virkamies Osmo Rönty, MMM/EUKA, p. 0295 162 084, osmo.ronty@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/894/2025

Liitteet -**Viite** -

Kertomus hyvän kauppataivan vastaisia sääntöjä koskevan direktiivin arvioinnista - maatalous- ja kalastusneuvoston keskustelu

Kokous

Maatalous- ja kalastusneuvosto 23.2.2026

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Hyvän kauppataivan vastaisista käytännöistä yritysten välisissä suhteissa maataloustuote- ja elintarvikeketjussa annetun direktiivin (EU) 2019/633 12 artiklan mukaan Euroopan komission on suoritettava ensimmäinen arviointi direktiivistä ja esitettävä keskeiset havaintonsa kertomuksessa. Asiakirja COM (2025) 728 final on direktiivissä tarkoitettu kertomus. Kertomuksen perustana on direktiivistä tehty asiakirjan SWD (2025) 405 final sisältämä arviointi.

Komissio esitteli kertomuksensa ja mahdolliset jatkotoimet maatalouden erityiskomitean kokouksessa 19.1.2026. Jäsenmaat esittivät alustavia huomioita. Maatalous- ja kalastusneuvosto keskustelee kertomuksesta kokouksessaan 23.2.2026.

27.2.2026 saakka on käynnissä asiaa koskeva komission julkinen kuuleminen.

Komissio järjestää alkuvuoden 2026 aikana asiasta myös toimeenpanodialogin komissaari Hansenin johdolla, kohdennettuja kyselyjä keskeisille sidosryhmille, pienille ja keskisuurille yrityksille tarkoitetun paneelin, työpajan ministeriöiden ja toimeenpaneuvien viranomaisten edustajille, sekä sidosryhmien kanssa pidettävän tilannekatsauksen koskien erityisesti tilanteita, joissa tuottajia veloitetaan systemaattisesti myymään tuotteitaan alle niiden tuotantokustannusten.

Suomen kanta

Suomi ottaa komission kertomuksen tiedoksi.

Valtioneuvosto näkee tärkeänä alkutuottajan sopimusaseman ja koko elintarvikeketjun tasapainon kehittämisen oikeudenmukaisempaan suuntaan (U 2/2025 vp). Suomi pitää myönteisenä visiossa esitettyä ajatusta ketjun läpinäkyvyyden lisäämisestä. Suomi toivoo, että epäterveitä kauppatapoja koskevan direktiivin toimintaa arvioitaisiin nopealla aikataululla ja järjestelmää vahvistettaisiin tarvittaessa lainsäädäntöä kehittämällä, esimerkiksi ns. private label -tuotteiden mahdollisten sääntelytarpeiden näkökulmasta. (E 6/2025 vp)

Yhteisen markkinajärjestelyasetuksen muuttamista ja EU:n koulujärjestelmää koskevien säännösten muuttamista koskevan U-kirjeen U 56/2025 vp mukaisesti valtioneuvosto korostaa, että ruokaketjun toimivuuden ja arvonmuodostuksen edistäminen ovat tukipolitiikan rinnalla keskeisessä roolissa viljelijöiden tulonmuodostuksessa. Valtioneuvosto korostaa, että tuottajien asemaa ruokaketjussa olisi vahvistettava ja kehitettävä siihen liittyvää EU-lainsäädäntöä.

Pääasiallinen sisältö

Puheenjohtajamaa Kyproksen asiakirja 5306/26, 14.1.2026

Kypros katsoo ajankohtaiseksi käydä ministerien kesken keskustelua keskeisistä poliittisista suuntaviivoista, ennen komission tulevaa direktiivin tarkistusehdotusta. Erityisesti Kypros toivoo jäsenvaltioilta alustavia näkemyksiä koskien viljelijöiden aseman vahvistamista ja markkinoiden oikeudenmukaisuutta.

Kypros esittää seuraavat kysymykset maatalous- ja kalastusneuvoston keskusteluun:

Kysymys 1: Tulevan hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevan direktiivin (UTP-direktiivi) tarkistuksen yhteydessä, miten direktiivin uudistaminen voisi entisestään vahvistaa viljelijöiden ja pienten tavarantoimittajien asemaa elintarvikeketjussa, samalla kun tuetaan direktiivin johdonmukaista ja tehokasta täytäntöönpanoa jäsenvaltioissa sekä kunnioitetaan sisämarkkinoita ja suhteellisuusperiaatetta?

Kysymys 2: Miten näette hyvän kauppatavan vastaisia käytäntöjä koskevan sääntelykehityksen roolin tilanteissa, joissa viljelijöille saatetaan siirtää suhteettomia riskejä tai kustannuksia, samalla kun turvataan yhteisen maatalouspolitiikan markkinasuuntautunut luonne?

Direktiivistä tehty asiakirjan S WD (2025) 405 final sisältämä arviointi ja sen pohjalta laadittu asiakirja COM (2025) 728 final sisältämä komission kertomus

Hyvän kauppatavan vastaisista käytännöistä yritysten välisissä suhteissa maataloustuote- ja elintarvikeketjussa annetun direktiivin (EU) 2019/633 12 artiklan mukaan Euroopan komission on suoritettava ensimmäinen arviointi direktiivistä ja esitettävä keskeiset havaintonsa kertomuksessa. Asiakirja COM (2025) 728 final on direktiivissä tarkoitettu kertomus. Kertomuksen perustana on direktiivistä tehty asiakirjan S WD (2025) 405 final sisältämä arviointi.

Yleisesti ottaen kertomus on osa laajempaa pyrkimystä vahvistaa viljelijöiden asemaa maataloustuote- ja elintarvikeketjussa. Tähän pyrkimykseen viitataan strategisen vuoropuhelun suosituksessa tehokkaammasta, tasapainoisemmasta ja oikeasuhteisemmasta kehiksestä hyvän kauppatavan vastaisten käytäntöjen torjumiseksi ja komission poliittisissa suuntaviivoissa vuosiksi 2024–2029. Maataloutta ja elintarvikkeita koskevan vision mukaisesti komissio ehdottaa nykyisten sääntöjen arvioinnin ja kansallisten säännösten uudelleentarkastelun perusteella lisäaloitteita.

Kertomus toimii pohjana direktiivin tulevaa tarkistamista koskeville pohdinnoille (yhdessä muiden tietolähteiden kanssa ja perusteellisten kuulemisten jälkeen) rajoittamatta kuitenkaan direktiivin soveltamisalaa tai sisältöä.

Komission kertomuksen mukaan taloudellinen valta on keskittynyt yhä enemmän maataloustuote- ja elintarvikeketjun loppupään segmentteihin, mikä on tehnyt neuvotteluvoiman väärinkäytöstä helpompaa. Tällaiset väärinkäytökset kohdistuvat usein viljelijöihin ja pieniin tavarantoimittajiin, jotka ovat heikommassa asemassa neuvotellessaan suurempien ja vahvempien ostajien kanssa.

Direktiivissä vahvistetaan luettelo hyvän kauppatajan vastaisista käytännöistä, joita ostajat eivät saa kohdistaa tavarantoimittajiin. Se muodostaa yhdenmukaistamisen vähimmäistason EU:ssa. Jäsenvaltiot voivat hyväksyä tai pitää voimassa sääntöjä, jotka menevät direktiivissä lueteltuja hyvän kauppatajan vastaisia käytäntöjä pidemmälle, edellyttäen, että tällaiset säännöt ovat yhteneväisiä sisämarkkinoiden toimintaa koskevien sääntöjen kanssa.

Määräaika direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä oli 1. toukokuuta 2021, mutta kaikki jäsenvaltiot eivät saattaneet sitä kaikilta osin osaksi kansallista lainsäädäntöään ennen joulukuuta 2022.

VAIKUTTAVUUS

Hyvän kauppatajan vastaisten käytäntöjen on havaittu vähentyneen mutta maataloustuote- ja elintarvikeketjun toimijoiden näkemykset eroavat

Yhteisen tutkimuskeskuksen tuoreimmasta kyselytutkimuksesta saadut tiedot viittaavat siihen, että ilmoitettujen hyvän kauppatajan vastaisten käytäntöjen määrä on vähentynyt. Lisäksi muut määrälliset ja laadulliset tiedot viittaavat siihen, että maksuviivästykset ovat vähentyneet sekä pilaantuvien että pilaantumattomien tavaroiden osalta ja myös eräät muut, tavarantoimittajien usein kohtaamat hyvän kauppatajan vastaiset käytännöt ovat vähentyneet.

Erot tavarantoimittajien tietämyksessä

Yhteisen tutkimuskeskuksen kyselytutkimusten tietojen mukaan 62–76 prosenttia vastaajista ilmoitti, että tavarantoimittajien tietämys aiheesta vaihteli tavarantoimittajatyypistä riippuen. Tietämys aiheesta oli yleisesti ottaen alhainen erityisesti viljelijöiden ja pienempien tavarantoimittajien keskuudessa.

Valituksia tehtiin vain vähän

Tavarantoimittajien vähäisen tietämykseen liittyen kaikissa jäsenvaltioissa vastaanotettiin vain vähän valituksia ensimmäisten täytäntöönpanovuosien aikana.

Vastaajista 29 prosenttia piti kostotoimien pelkoa merkittävänä esteenä ilmoittamiselle. Muita ilmoitettuja esteitä olivat käsitys siitä, että tietyt hyvän kauppatajan vastaiset käytännöt olivat tavanomaisia eivätkä olleet raportoinnin arvoisia (20 %), tai vähäinen luottamus valvontaviranomaisten toimintakykyyn (19 %).

Huolet koskien ilmoitusten luottamuksellisuutta ja pelko kostotoimista oli erityisen yleistä, kuten jäsenvaltioiden tapaustutkimuksista (BE, ES, NL, SE) käy ilmi.

Täytäntöönpanotoimet lisääntyivät, mutta jäsenvaltioiden välillä on edelleen merkittävää vaihtelua

Vuosina 2021–2024 aloitettiin yhteensä 4 610 tutkimusta, joista noin 53 prosenttia saatettiin päätökseen tänä aikana (2 462 päätökseen saatua tutkimusta). Tutkimusten tekijöiden joukossa neljä jäsenvaltiota (Espanja, Italia, Kypros ja Unkari) suoritti 90 prosenttia tutkimuksista, kun taas 13 muuta jäsenvaltiota suoritti kukin vähemmän kuin viisi tutkimusta.

Vaikka tutkimusten kokonaismäärä EU:ssa on edelleen suhteellisen pieni verrattuna alan myyntitapahtumien määrään, noususuuntaus viittaa siihen, että institutionaalinen sitoutuminen hyvän kauppataivan vastaisten käytäntöjen torjuntaan lisääntyy.

Arvioinnissa todettiin, että jäsenvaltioiden raportoinnin perusteella noin kolmannes vuosina 2021–2024 päätökseen saatetuista tutkimuksista johti sääntörikkomuksen toteamiseen ja seuraamuksiin. Yhteensä rikkomuksia todettiin siis 754. Vuosina 2022–2024 rikkomuksista määrättiin yhteensä 41,9 miljoonan euron arvosta sakkoja.

Lisäksi useat jäsenvaltiot kehittivät muita ennaltaehkäiseviä toimia sääntöjen noudattamisen edistämiseksi, vuoropuhelun helpottamiseksi tai riitojen ratkaisemiseksi varhaisessa vaiheessa. Tällaisia toimintatapoja pidettiin yleisesti tärkeinä ja tehokkaina keinoina torjua hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä.

Arviointi osoitti myös, että jotkin sidosryhmät pitivät muita valvontaviranomaisten toteuttamia ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, kuten tiedotuskampanjoita, kohtalaisen tehokkaina.

Valvontaviranomaisten yhteistyö

Arvioinnissa tuotiin esiin myönteistä kehitystä hyvän kauppataivan vastaisten käytäntöjen verkoston työssä, jonka valvontaviranomaiset katsoivat suurelta osin auttaneen parantamaan niiden keskinäistä yhteistyötä.

Arvioinnissa kävi kuitenkin ilmi, että täytäntöönpanotoimet keskittyivät pääasiassa vain jäsenvaltion sisällä esiintyviin hyvän kauppataivan vastaisiin käytäntöihin ja että rajatylittäviä tutkimuksia tehtiin vähän.

TEHOKKUUS

Arvioinnissa käsiteltiin direktiivin täytäntöönpanoon liittyviä kustannuksia ja hyötyjä ottaen huomioon jäsenvaltioille ja valvontaviranomaisille aiheutuvat hallinnolliset kustannukset sekä tavarantoimittajille ja/tai ostajille aiheutuvat toimintakustannukset.

Havaittavia hyötyjä viljelijöille, mutta kvantifiointi on edelleen haasteellista

Viljelijöihin ja pieniin tavarantoimittajiin kohdistuvien hyvän kauppataivan vastaisten käytäntöjen vaikutusten luonteeseen ja vakavuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa se, missä määrin maatilat toimivat yhdessä ja vaikuttavatko hyvän kauppataivan vastaiset käytännöt tavarantoimittajiin suoraan tai välillisesti kustannusten siirtyessä maataloustuote- ja elintarvikeketjun läpi.

Maksuviivästykset olivat yleisin ilmoitettu hyvän kauppataivan vastainen käytäntö, jolla on merkittäviä kielteisiä seurauksia, koska ne häiritsevät kassavirtaa.

Maksuviivästysten jälkeen hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä, joilla oli suurin kielteinen taloudellinen vaikutus viljelijöihin, olivat viime hetken peruutukset, erityisesti

pilaantuvien tuotteiden osalta, ja kaupallisen riskin siirtyminen sopimusehtojen yksipuolisilla muutoksilla tai pakollisilla maksuilla ostajan tappioiden kattamiseksi.

Direktiivin taloudellisten vaikutusten lisäksi raportoitiin myös laadullisista hyödyistä, kuten vuoropuhelun ja luottamuksen paranemisesta sekä oikeudenmukaisen kulttuurin edistämisestä maataloustuote- ja elintarvikeketjussa.

Viljelijöille ja tavarantoimittajille direktiivin kustannukset pysyivät oikeasuhteisina hyötyihin nähden

Arvioinnissa tarkasteltiin hallinnollisia kustannuksia, joita valvontaviranomaisille ja jäsenvaltioille aiheutui direktiivin saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä, ja havaittiin merkittäviä eroja kansallisesta toimintamallista riippuen. Niissä jäsenvaltioissa, joissa tutkimuksia tehtiin kaikista aktiivisimmin, arvioidut vuotuiset täytäntöönpanokustannukset olivat lähes 800 000 euroa.

Myös ketjun eri toimijoille, kuten tavarantoimittajille ja ostajille, mukautuksista aiheutuneet kustannukset vaihtelivat suuresti. Arvioiden mukaan alkuperäiset mukautuskustannukset vaihtelivat Saksan noin 12 miljoonasta eurosta Tanskan 19 miljoonaan euroon, ja vähittäiskauppiat vastasivat suurimmista kustannuksista toimijaa kohti.

Arvioinnissa todettiin yleisesti, että valvontaviranomaisille täytäntöönpanosta aiheutuvat kustannukset ja yksinomaan tai ensisijaisesti tavarantoimittajina toimiville aiheutuvat mukautuskustannukset olivat oikeassa suhteessa liiketoimintakäytäntöjen parantamisesta saatuihin hyötyihin. Sitä vastoin ostajat pitivät heille etupäässä sopimusten mukauttamisesta lankeavia mukautuskustannuksia saamiaan hyötyjä suurempina. Ei kuitenkaan löydetty näyttöä siitä, että ostajille aiheutuneet kustannukset olisivat aiheuttaneet merkittävää vahinkoa tai toimintahäiriöitä ketjussa.

EU:N TASON LISÄARVO

Arvioinnissa todettiin, että direktiivin tuoma EU:n tason lisäarvo ja erityisesti sen vaikutus tasapuolisten toimintaedellytysten luomisessa perustuu direktiivin tavarantoimittajille kaikkialla EU:ssa tarjoamaan vähimmäissuojaan hyvän kauppataivan vastaisia käytäntöjä vastaan, erityisesti jäsenvaltioissa, joissa tällaista suojaa ei aiemmin ollut.

JOHDONMUKAISUUS

Arvioinnissa todettiin, että direktiivi täydentää muita EU:n säädöksiä, kuten maataloustuotteiden yhteistä markkinajärjestelyä koskevaa asetusta ja sen kalastusalalla sovellettavaa vastinetta.

Ristiriitoja tai epä johdonmukaisuuksia muiden oikeudellisten välineiden kanssa ei havaittu. Päinvastoin direktiivin ja muiden toimien tai aloitteiden välillä havaittiin merkittäviä synergioita.

JATKUVA MERKITYKSELLISYYS

Arvioinnissa todettiin, että direktiivi on yleisesti ottaen oikeasuhteinen ja tasapainoinen vastatessaan nykyisiin tarpeisiin.

ARVIOINNIN ESILLE NOSTAMAT OSA-ALUEET, JOILLA HYVÄN KAUPPATAVAN VASTAISIA KÄYTÄNTÖJÄ KOSKEVAA KEHYSTÄ JA SEN SOVELTAMISTA VOITAIISIIN EDELLEEN VAHVISTAA, MYÖS MAHDOLLISESTI TARKISTAMALLA DIREKTIIVIÄ

1. Parannetaan viljelijöiden ja tavarantoimittajien tietämystä omista oikeuksistaan.

2. Tehostetaan noudattamisen valvontaa ja puututaan tavarantoimittajien pelkoihin.
3. Lisätään rajat ylittävää yhteistyötä.
4. Tehostetaan seurantaan näyttöön perustuvan päätöksenteon tueksi.
5. Puututaan direktiivin epätasaiseen soveltamiseen.
6. Helpotetaan reagointia uusiin tarpeisiin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Maatalous- ja elintarvikejaoston (EU-18) käsittely 15.1.2026 ja 12.2.2026

EU-ministerivaliokunta 18.-20.2.2026 (kirjallinen menettely)

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 20.2.2026

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Hyvän kauppatajan vastaisista käytännöistä maataloustuote- ja elintarvikeketjussa säädetään vuoden 2019 alusta voimaan tullessa elintarvikemarkkinalaissa 1121/2018 (EML). Elintarvikemarkkinalailla on pantu kansallisesti täytäntöön hyvän kauppatajan vastaisia käytäntöjä koskeva direktiivi (EU) 2019/633.

Suomessa elintarvikemarkkinavaltuutettu toimeenpanee hyviin kauppatajoihin liittyviä säännöksiä elintarvikemarkkinoilla. Elintarvikemarkkinavaltuutetulla on oikeus tehdä markkinaoikeudelle esitys lakien nojalla määrättävästä kiellosta ja uhkasakosta.

EU-tason sääntely ja keskustelu linkittyy vahvasti mm. elintarvikemarkkinalain muutokseen (EML 2 HE eduskuntaan keväällä 2026), mm. elintarvikemarkkinavaltuutetun roolin vahvistaminen. Suomessa on tehtävä jossain vaiheessa arviointi EML:n toimeenpanosta.

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM (2025) 728 final

SWD (2025) 405 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Johtava asiantuntija Jertta de Mazières, MMM/RTO/MARY, puh. 0295 162 113,
jertta.demazieres@gov.fi

VAHVA-tunnus**Liitteet** -**Viite** -

Liitteet -